

Ur *Fjärde Internationalen* 1-86

Leon Trotskij

Om de sydafrikanska teserna till den sydafrikanska sektionen

I mitten av 1930-talet mottog Leon Trotskij ett programmatiskt dokument från en av de revolutionära grupper som då var verksamma i Sydafrika.

Från sin tillfälliga exil i Frankrike skickade Trotskij en kommentar till den sydafrikanska revolutionens grundläggande frågor.

Det är en kommentar som är av intresse inte bara som ett dokument av betydelse för dåtidens revolutionära socialister i Sydafrika. Trotskij's brev till WPSA är också ett läsvärt inlägg till försvar av den permanenta revolutionens teori.

Red

Teserna är utan tvekan skrivna utifrån en seriös studie av både de ekonomiska och politiska förhållandena i Sydafrika, och marxismens och leninismens litteratur, i synnerhet bolsjevik-leninisternas. Ett seriöst vetenskapligt sätt att ta itu med alla frågor är ett av de viktigaste villkoren för en revolutionär organisations framgång.

Våra sydafrikanska vänners exempel bekräftar ännu en gång det faktum att det bara är bolsjevik-leninisterna, de konsekvent proletära revolutionärerna, som har en seriös inställning till teori, som analyserar verkligheten och lär sig själva innan de undervisar andra. Den stalinistiska byråkratin har sedan länge ersatt marxismen med en kombination av okunnighet och oförskämdhet.

Med de följande raderna önskar jag göra vissa kommentarer rörande de korta teser som kommer att tjäna som program för Sydafrikas Arbetarparti. Under inga omständigheter gör jag dessa kommentarer i motsatsställning till tesernas text. Jag är alldeles för bristfälligt insatt i de sydafrikanska förhållandena för att våga ha en fullständig, slutgiltig åsikt om en rad praktiska frågor.

Bara på vissa ställen anser jag mig tvingad att ge uttryck för mina meningsskiljaktigheter med vissa aspekter av de kortfattade teserna. Men även här, i den utsträckning jag kan bedöma från fjärran, har vi inga principiella meningsskiljaktigheter med tesernas författare. Det är snarare frågan om vissa polemiska överdrifter som härrör ur kampen mot stalinismens destruktiva politik.

Men det ligger i sakens intresse att inte släta över ens smärre brister i framställningen utan tvärtom lyfta fram dem för en öppen diskussion för att komma fram till den allra mest klara och felfria text. Det är syftet med de följande raderna vilka dikterats av en önskan om att ge viss assistans till våra sydafrikanska bolsjevik-leninister i det stora och ansvarsfulla arbete som de tagit på sig.

Storbritanniens sydafrikanska besittningar utgör en "Dominion" (en självstyrande koloni inom ramen för det brittiska samväldet, öa) *enbart utifrån den vita minoritetens utgångspunkt. För den svarta majoriteten är Sydafrika en slavkoloni. Ingen social omvandling i första hand en agrar revolution) är tänkbar med bibehållen brittisk imperialism i den sydafrikanska "kolonin".* Ett störtande av den brittiska imperialismen är minst lika nödvändig för socialismens seger i Sydafrika som det är för själva Storbritannien.

Om, vilket är möjligt att anta, revolutionen först inleds i Storbritannien, ju mindre stöd den brittiska bourgeoisie finner i kolonierna, inklusive en så betydelsefull besittning som Syd-

afrika, ju snabbare kommer den att lida nederlag på hemmaplan. Kampen för att kasta ut den brittiska imperialismen, dess verktyg och agenter, ingår därför som en omistlig del av programmet för det sydafrikanska proletära partiet.

Störtandet av den brittiska imperialismens överhöghet i Sydafrika kan komma som ett resultat av ett militärt nederlag för Storbritannien och imperiets sönderfall. I detta fall kan de vita i Sydafrika ännu, under en period – knappast någon avsevärd sådan – upprätthålla sin dominans över de svarta.

En annan möjlighet, som i själva verket kan kopplas ihop med den förstnämnda, är en revolution i Storbritannien och dess besittningar. Tre fjärdedelar av Sydafrikas befolkning (nästan sex miljoner av totalt nära åtta miljoner) utgörs av icke-européer. En segerrik revolution är otänkbar utan de infödda massornas uppvaknande. I sin tur kommer detta att ge dem vad de så uppenbart saknar i dag – förtroende för sin styrka, ökad personlig medvetenhet, kulturell växt.

Under dessa omständigheter kommer den Sydafrikanska republiken till en början att utformas som en ”svart” republik; detta utesluter givetvis inte vare sig full jämlikhet för de vita eller broderliga relationer mellan raserna – det hänger närmast på de vitas uppförande. Men det är helt uppenbart att befolkningens överväldigande majoritet, befriad från ett slavliknande beroende kommer att sätta en viss prägel på denna stat.

Så tillvida att en segerrik revolution radikalt kommer att förändra förhållandet inte bara mellan klasserna utan också mellan raserna och kommer att tillförsäkra de svarta den plats i staten som motsvarar deras antal, så långt kommer den sociala revolutionen i Sydafrika också ha en *nationell* karaktär.

Vi har ingen orsak att blunda inför denna aspekt av frågan eller minimera dess betydelse. Det proletära partiet borde tvärtom i ord och handlingar öppet och djärvt ta sig an lösningen av det nationella (ras)problemet.

Självfallet kan och måste det proletära partiet lösa det nationella problemet med *sina egna* metoder.

Den nationella befrielsens historiska vapen kan bara vara *klasskampen*. Med början från 1924 förvandlad Komintern programmet för de koloniala folkens nationella frigörelse till en tom demokratisk abstraktion som placeras ovanför klassförhållandenas realiteter. I kampen mot nationellt förtryck frigör sig (tillfälligt) olika klasser från de materiella intressena och blir blott och bart ”anti-imperialistiska” krafter.

För att dessa immateriella ”krafter” modigt skall uppfylla de uppgifter som ålagts dem, lovas de som belöning, en immateriell ”nationell-demokratisk” stat – med den oundvikliga hänvisningen till Lenins formel: ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur.”

Teserna pekar ut att Lenin en gång för alla avvisad formeln ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur” som nödvändig förutsättning för att lösa den agrara frågan. Detta är fullständigt riktigt.

Men för att undvika missförstånd skall det tilläggas: (a) Lenin talade alltid om en revolutionärt borgerlig demokratisk diktatur och inte om en immateriell ”folkets” stat; (b) i kampen för en *borgerlig* demokratisk diktatur erbjöd han inte ett block bestående av alla ”antitsaristiska” krafter utan förde en proletariats självständiga klasspolitik.

Det ”anti-tsaristiska” blocket var de ryska socialrevolutionärernas och vänsterkadeternas idé, d v s små- och medelbourgeoisiers partier. Bolsjevikerna förde alltid en oförsonlig kamp mot dessa partier.

När teserna säger att parollen om en ”svart republik” är lika skadlig för den revolutionära saken som en paroll om ”Sydafrika åt de vita”, då kan vi inte hålla med om detta påstående, så som det är utformat. I det senare fallet handlar det om att stödja ett totalt förtryck, i det förra om att ta de första stegen mot frigörelse.

Vi måste beslutsamt och utan reservationer acceptera de svartas fullständiga och ovillkorliga rätt till självständighet. Bara på grundval av gemensam kamp mot de vita utsugarnas dominans kan de svarta och vita arbetarnas solidaritet odlas och stärkas.

Det är tänkbart att de svarta *efter segern* kommer att finna det onödigt att bilda en separat svart stat i Sydafrika. Självfallet kommer vi inte att *pressa dem* att upprätta en svart stat. Men låt dem fritt ta detta beslut, utifrån sin egen erfarenhet, och inte framtvingat av de vita förtryckarnas *sjambok* (piska, öa). De proletära revolutionärerna får aldrig glömma bort de förtryckta nationaliteternas rätt till självbestämmande inklusive fullständig separation, och plikten för den förtryckande nationens proletariat att försvara denna rättighet med vapen i hand, om så är nödvändigt.

Teserna understryker helt korrekt det faktum att lösningen på den nationella frågan i Ryssland kom till stånd genom Oktober-revolutionen. På egen hand var de nationellt demokratiska rörelserna maktlösa gentemot tsarismens nationella förtryck. Enbart på grund av det faktum att böndernas agrara rörelse gav proletariatet möjlighet att ta makten och upprätta sin diktatur fick både den nationella och den agrara frågan en djärv och avgörande lösning.

Men de nationella rörelsernas anknytning till proletariatets kamp om makten blev endast politisk möjlig tack vare att bolsjevikerna under hela sin historia fört en oförsonlig kamp mot de storryska förtryckarna och alltid och utan reservationer stött de förtryckta nationernas rätt till självbestämmande, inklusive separation från Ryssland.

Men Lenins politik för de förtryckta nationerna hade inte något gemensamt med epigonernas politik. Bolsjevikerna försvarade de förtryckta nationernas rätt till självbestämmande *med den proletära klasskampens metoder*, och förkastade fullständigt det svindlaraktiga ”anti-imperialistiska” blocket med otaliga småborgerliga ”nationella partier” i det tsaristiska Ryssland (Polska Socialistpartiet, Dasjnaki i Armenien, de ukrainska nationalisterna, de judiska nationalisterna, o s v).

Bolsjevikerna har alltid skoningslöst demaskerat såväl dessa partier som de ryska socialrevolutionärerna, deras vacklan och äventyrspolitik, och i synnerhet deras ideologiska lögn om att stå ovanför klasskampen. Lenin upphörde inte med sin oförsonliga kritik ens när omständigheterna tvang honom till den ena eller andra tillfälliga, strikt praktiska, överenskommelsen med dem.

Det kunde inte bli tal om någon permanent allians med dem under ”anti-tsarismens” fana. Enbart tack vare denna oförsonliga klasspolitik var det möjligt för bolsjevikerna att vid tidpunkten för den ryska revolutionen att sopa mensjevikerna, socialrevolutionärerna, de nationella småborgerliga partierna åt sidan och kring proletariatet samla bönderna och de förtryckta nationaliteternas massor.

”Vi bör inte”, säger teserna, ”konkurrera med *African National Congress* om nationella paroller i syfte att vinna de infödda massorna.” Idén är i sig själv korrekt, men fordrar konkretisering. Varande otillräckligt bekant med Nationalkongressens aktiviteter kan jag bara skissera en politik rörande den utifrån analogier och på förhand förklara mig vara beredd att bifoga mina rekommendationer rörande alla de nödvändiga modifieringarna.

1) Bolsjevik-leninisterna är beredda att försvara Kongressen, sådan den är, utifall den angrips av de vita förtryckarna och deras chauvinistiska agenter inom arbetarorganisationernas led.

2) Bolsjevik-leninisterna sätter de progressiva tendenserna i Kongressens program högre än de reaktionära.

3) Bolsjevik-leninisterna demaskerar inför de infödda massorna Kongressens oförmåga att förverkliga t o m sina egna krav p g a deras ytliga, försonliga politik. Till skillnad från Kongressen för bolsjevik-leninisterna fram ett program för revolutionär klasskamp.

4) Separata tillfälliga överenskommelser med Kongressen, om de framtvingas av omständigheterna, är tillåtna enbart inom ramen för strikt definierade uppgifter, med bibehållande av fullständig självständighet för vår egen organisation och frihet till politisk kritik.

Teserna lyfter fram som den viktigaste parollen inte en "nationellt demokratisk stat" utan ett sydafrikanskt "Oktober". Teserna bevisar och gör det övertygande:

a) att den nationella och agrara frågan i Sydafrika sammanfaller i sina grundvalar;

b) att båda dessa frågor bara kan lösas på revolutionär väg;

c) att den revolutionära lösningen på dessa frågor oundvikligen leder till proletariats diktatur, vilken leder de infödda bondemassorna: och

d) att proletariats diktatur kommer att inleda en epok av rådsregim och socialistisk rekonstruktion. Denna slutsats är hörnstenen i hela strukturen på programmet.

Här är vi fullständigt överens.

Men massorna måste ledas till denna allmänna "strategiska" formel via en rad av taktiska paroller. Det är bara möjligt att utarbeta dessa paroller, i varje given fas, utifrån en analys av de konkreta villkoren för proletariats och böndernas leverne och kamp, och hela den inre och internationella situationen. Utan att gå djupt in på denna fråga skall jag helt kort vilja ta upp de ömsesidiga relationerna mellan de nationella och agrara frågorna.

Teserna understryker vid flera tillfällen att de agrara och inte de nationella kraven måste ställas i förgrunden. Detta är en väldigt viktig fråga som förtjänar seriös uppmärksamhet. Att skjuta åt sidan eller att försvaga de nationella parollerna i syfte att inte antagonisera de vita chauvinisterna i arbetarklassens led skulle självfallet vara en kriminell opportunist, vilket är fullständigt främmande för författarna och anhängarna av teserna. Detta framgår ganska tydligt i texten till teserna, vilken är genomsyrad av den revolutionära internationalismens anda.

Teserna säger på ett beundransvärt sätt om de "socialister" som kämpar för de vitas privilegier att "vi måste betrakta dem som revolutionens värsta motståndare." Därför måste vi söka efter en annan förklaring, vilken kortfattat antyds i själva texten; de efterblivna infödda bondemassorna upplever det agrara förtrycket på ett mycket mer direkt sätt än vad de upplever det nationella förtrycket.

Detta är fullt möjligt. Majoriteten av de infödda är bönder, merparten av jorden ligger i den vita minoritetens händer. I sin kamp för jord behöll de ryska bönderna under lång tid sin tilltro för tsaren och vägrade envetet att dra politiska slutsatser.

Att den revolutionära intelligentsians traditionella paroll, "Jord och Frihet", accepterade bönderna länge bara den första delen. Det krävdes decennier av agrara oroligheter och stadsarbetarnas inflytande och aktiviteter för att förmå bönderna att binda samman de två parollerna.

Den fattige förslavade bantun hoppas knappast mer på den brittiske kungen eller premiärministern MacDonald. Men hans extrema politiska efterblivenhet kommer också till uttryck i hans brist på nationellt självmedvetande. På samma gång upplever han väldigt starkt jord- och skattebanden. Med utgångspunkt i dessa förhållanden kan och måste först och främst

propagandan ta sin utgångspunkt i den agrara revolutionens paroller för att bönderna steg för steg utifrån kampens erfarenheter skall ledas till de nödvändiga *politiska och nationella* slutsatserna.

Utifall dessa hypotetiska överväganden är korrekta så är det inte programmet vi berör utan sätten och metoderna att överföra programmet till de infödda massornas medvetande.

Om man ser till det lilla antalet revolutionära kadrer och den extrema utspridningen av bönderna, kommer det bara att vara möjligt att influera bönderna, åtminstone inom den allra närmaste framtiden, i huvudsak, om inte uteslutande, *genom de avancerade arbetarnas förmedlan*. Därför är det av yttersta vikt att skola avancerade arbetare i en anda av klar förståelse för den agrara revolutionens betydelse för Sydafrikas historiska öde.

Landets proletariat består av efterblivna svarta parias och ett privilegierat arrogant kast av vita. I detta ligger den största svårigheten i hela situationen. Som teserna korrekt säger måste den ruttnande kapitalismens ekonomiska konvulsioner skaka om de gamla barriärerna och gynna den revolutionära sammansmältningens arbete.

I vilket fall som helst skulle revolutionärernas värsta brott vara att göra den allra minsta eftergift åt de vitas privilegier och fördomar. Vem som än ger sitt lillfinger åt chauvinismens djävul är förlorad.

Inför varje vit arbetare måste det revolutionära partiet lägga fram följande alternativ: antingen med den brittiska imperialismen och Sydafrikas vita bourgeoisie eller med de svarta arbetarna och bönderna mot de vita feodalisterna och slavägarna och deras agenter i arbetarklassens led.

Att störta den brittiska imperialismens överhöghet över Sydafrikas svarta befolkning kommer självfallet inte innebära ett ekonomiskt och kulturellt brott med det tidigare moderlandet, om det senare befriar sig från sina imperialistiska rövares förtryck. Ett Råds-England skulle kunna utöva ett mäktigt ekonomiskt och kulturellt inflytande på Sydafrika genom förmedlan av de vita som i handling, i verklig kamp, länkat sitt öde till de nuvarande koloniala slavarnas. Detta inflytande kommer inte att grundas på överhöghet utan på ömsesidig proletär samverkan.

Men än viktigare kommer troligtvis det inflytande att vara som ett Råds-Sydafrika kommer att utöva på hela den svarta kontinenten. Att hjälpa de svarta att hinna ikapp den vita rasen för att tillsammans stiga mot nya kulturella höjder. Detta kommer troligen att bli en av den segrande socialismens storslagna och ädla uppgifter.

Som avslutning vill jag säga några få ord till frågan om legal och illegal organisering, vad gäller partiets uppbygge.

Teserna understryker korrekt det oupplösliga sambandet mellan organisation och revolutionära uppgifter och den legala apparatens komplettering med en illegal. Självklart är det ingen som föreslår att man skall skapa en illegal apparat för sådana uppgifter som under de rådande förhållandena kan utföras av legala sådana.

Men i en situation där en politisk kris är i antågande måste det upprättas speciella illegala kärnor av partiapparaten som kommer att utvecklas när så behövs. En viss del, och för övrigt en väldigt viktig del av arbetet, kan inte under några som helst omständigheter bedrivs öppet, d v s inför klassfiendens ögon.

Icke desto mindre är, under den rådande perioden, den viktigaste formen för illegalt arbete, eller halvlegalt arbete från revolutionärernas sida arbete i massorganisationerna, i synnerhet i fackföreningarna. Fackföreningarnas ledare är kapitalismens inofficiella polis: de för en skoningslös kamp mot revolutionärerna.

Vi måste kunna arbeta i massorganisationerna och undgå att drabbas av slagen från de reaktionära apparaterna. Detta är en mycket viktig – under den rådande perioden den allra viktigaste – del av illegalt arbete. En revolutionär grupp i en fackförening som har lärt sig alla de nödvändigaste reglerna för konspiration kommer att vara förmögen att ställa om sitt arbete på illegal bas när omständigheterna så kräver det.

20 april 1935

Översättning: *Anders Carlsson*

Översatt ur *Writings of Leon Trotskij, 1934-35*. Pathfinder Press, New York.